

СЛОВО ПРО ВЧИТЕЛЯ

Володимир Васильович Грабовецький добре відомий далеко за межами рідної України, якій присвятив понад тисячу наукових і науково-популярних праць. Завдяки йому ми мали можливість вперше ґрунтовно дізнатися про соціально-економічний, політичний і культурний розвиток Прикарпаття з найдавніших часів до сьогодення. Звичайно, історії Прикарпаття присвячено чимало праць як дослідниками минулого, так і сьогодення. Однак, саме академік Володимир Грабовецький узагальнив усі попередні наші знання в фундаментальне комплексне дослідження. Маємо на увазі, перш за все, багатотомні монографічні праці вченого “Нариси історії Прикарпаття” та “Ілюстрована історія Прикарпаття”.

На сьогоднішній день Володимир Грабовецький справедливо вважається найвідомішим і найавторитетнішим фахівцем історії зародження та діяльності опришківського руху, дослідником Гуцульщини та вірменських поселень у Галичині та Україні. Завдяки численним працям В.Грабовецького ми знаємо всі деталі життя і повстанської діяльності Мухи, Олекси Довбуша, Василя Баюрака... Саме перу академіка належить змістовний, по-справжньому науковий нарис про Роксолану – головний персонаж багатьох історичних повістей та романів. А що ми знали до появи праць В.Грабовецького про державницьку діяльність славнозвісного Богдана Хмельницького на західноукраїнських землях? Про могили козацьких гетьманів? Про Івана Капушка?...

Про Володимира Васильовича писати, принаймні мені, непросто. Ще навчаючись на історичному факультеті Івано-Франківського державного педагогічного інституту ім. В.Стефаника, в якому тоді викладав дослідник, я мав можливість близько з ним познайомитися, слухати його лекції, працювати над науковою роботою про соціальну диференціацію в козацтві. Володимир Васильович назавжди залишиться для мене зразком педагога, вченого і старшого товариша. До сьогоднішнього дня я пам'ятаю слухні поради вченого, його рекомендації та побажання щодо наукової роботи.

Я вже майже двадцять років як закінчив історичний факультет, але мене постійно манить до себе Прикарпатський університет, що вже кілька років не є інститутом. Велика заслуга в цьому належить і Володимиру Грабовецькому – засновнику відомої в Україні Прикарпатської історичної школи дослідників минулого. Скільки аспірантів під його керівництвом успішно захистили кандидатські та докторські дисертації, стали відомими вченими, продовжувачами справи свого дорогого вчителя. Їх вік вже такий, що доводиться формувати власні історичні школи, керувати аспірантами та докторантами. Однак, наскільки б самобутніми не були ці їхні школи, всі вони вважають своїм джерелом Прикарпатську школу Володимира Грабовецького.

Сьогодні Володимир Грабовецький – незаперечний авторитет в історичній науці. Він - доктор історичних наук (1968 р.), професор (1980 р.), академік Академії Наук Вищої Школи України (1995 р.), заслужений діяч науки і техніки України (1995 р.), двічі відмінник освіти України (1997 р., 2000 р.).

Народився 24 липня 1928 р. в с.Печеніжині на Коломийщині в сім'ї селянина-ткача. Початкову освіту здобув у рідному селі, навчався у Коломийській українській гімназії (1939 р.), в Малій Духовній семінарії у Львові (1942–1944 рр.), закінчив історичний факультет Львівського університету (1952 р.), після чого вчителював на Львівщині. З 1953 р. працював старшим науковим співробітником відділу історії України Інституту суспільних наук АН УРСР у Львові.

Науково-педагогічна діяльність В.Грабовецького поділяється на два періоди – львівський та івано-франківський. 25 років працював у Львові (1953–1975 рр.). З 1975 р. працює в Прикарпатському університеті. З 1990 р. очолює кафедру історії України цього вузу. В 1958 р. захистив кандидатську («Селянський рух на Прикарпатті в другій половині XVII ст.»), а в 1968 – докторську («Антифеодальна боротьба карпатського опришківства XVI–XVII ст.») дисертації, отримав наукове звання старшого наукового співробітника (1962 р.), професора (1980 р.), опублікував понад 1000 наукових і науково-популярних праць, серед яких 30 монографій, 50 окремих видань, сотні статей з історії України, в тому числі й Прикарпаття: автор шести опублікованих томів «Нарисів історії Прикарпаття». 50 років

досліджує життя і діяльність легендарного героя України Олекси Довбуша, видав про нього 150 праць і протягом півстоліття збирав історико-літературно-мистецькі експонати, на базі яких спромігся відкрити Івано-Франківський історико-меморіальний музей Олекси Довбуша (1995 р.). Крім того, на батьківщині Олекси Довбуша був ініціатором і організатором встановлення пам'ятника і пам'ятного знаку на місці, де народився і загинув народний герой. В.Грабовецький організував музей історії міста Івано-Франківська та музей історії кафедри історії України у Прикарпатському університеті імені Василя Стефаника за 10-річчя існування.

Наукові праці друкувалися в ряді країн Європи і Америки. Як провідний краєзнавець часто виступає по радіо і телебаченню, створив свою прикарпатську історичну школу, лауреат премії імені Івана Вагилевича (1991 р.), імені академіка Івана Крип'якевича (1998 р.), імені Василя Стефаника (2001 р.), почесний громадянин чотирьох міст і чотирьох сіл (м.Коломиї, 1996 р.; с.Утороп, 1997 р.; м.Галича, 1998 р.; м.Калуша, 1999 р.; с.Печеніжина, 2000 р.; м.Княгинина, 2001 р.; с.Іванівців, 2001 р.; с.Грабівки, 2002 р.).

В.Грабовецький нагороджений двома урядовими орденами – «Пошани» (1989 р.), «За заслуги III ступеня» (1998 р.) та 6 медалями, в тому числі золотою, «Різдва Христового – 2000».

В 2003 р. Володимир Грабовецький відзначив 75-річний ювілей від дня народження. Мені, як учневі іменитого вченого, було приємно хоч в деякій мірі спричинитися до його шанування. Науково-дослідний інститут карпатознавства, який маю честь очолювати, вже видав три книги – “Володимир Грабовецький у спогадах і листах”, “З думою про Україну. Автобіографічні замітки. Спогади” та “Академік Володимир Васильович Грабовецький. Бібліографічний покажчик”. Нарешті, нами підготовлена до друку четверта з цієї серії книга – “На вівтар історії України. Спомини про незабутніх. Колеги і учні про свого побратима. Увіковічення пам'яті Олекси Довбуша”. Вихід у світ цих книг розцінюємо як визнання поваги Закарпатської історичної школи до видатного українського вченого сучасності академіка Володимира Васильовича Грабовецького. Сподіваємось, не за горами той час, коли життєвий шлях і

багатогранна науково-дослідницька, педагогічна та громадсько-культурна діяльність Володимира Грабовецького стануть об'єктом глибокого вивчення та дослідження. Він цього заслужив своєю багаторічною, невтомною і безкорисливою працею для блага рідної неньки-України.

Микола Вегеш,
директор НДІ карпатознавства
Ужгородського національного університету,
завідувач кафедри політології,
доктор історичних наук, професор,
академік Міжнародної Слов'янської
академії наук